

A. Lest. P. 281/1.11.1993

7

OUTOKUMPU [15] PYTTYLAMPI

Kivikautisen asuinpaikan tarkastus

Petro Pesonen 1993

Outokumpu [15] Pyttylampi

Kivikautinen asuinpaikka, lk.1

Kylä: Sysmä

Tila: 44:11 (1990)

Peruskartta: 4222 10 HARMAANSALO

x: 6955 50-74, y: 4455 90-4456 13, z: 87-88 mmpy

Löydöt: KM 27963:1-12 saviastian paloja 70 kpl, pii-iskoksia 8 kpl, kvartsisaha, kvartsi-iskoksia 16 kpl, palanutta luuta 7 kpl, hiomalaa'an osia 3 kpl

Tutk. Pesonen Petro, tarkastus 1993

Pesonen 1993:

Löysin asuinpaikan 24.9.1993 kierrellessäni potentiaalisia kivi-kautisia asuinpaikka-alueita Outokummun alueella viikonloppuna 24.-26.9.1993 Outokummun Sätöksen kaivauksen ollessa käynnissä. Arkeologit **Taisto Karjalainen, Oili Räihälä ja Kreetta Lesell** olivat mukana tarkastellessamme asuinpaikkaa uudestaan 27.9.1993.

Asuinpaikka sijaitsee jo osittain soistuneen Pyttylammen itä- ja pohjoisrannalla. Pyttylampi puolestaan sijaitsee Outokummun keskustasta n. 6,5 km itäkaakkoon Lappalasta Sätöksen johtavalta tieltä (n:o 5043) erkanevan Sätöslahdelle johtavan tien eteläpuolella, kohdassa jossa tie risteää Pasilan- niemeen ja etelään Nauvunkankaalle Liperin kunnan puolelle. Alue on kuivaa, hiekkapohjaista mäntykangasta.

Asuinpaikka löytyi asumuspainanteiden perusteella, joista komeimmat ovat Pyttylammen itärannalla. Näiden lisäksi on tehty löytöjä maastonkohdista, joissa maa on paljastunut. Asumuspainanteet ryhmittyvät kahdelle eri kohdalle. Näiden ryhmien väliltä on tehty irtolöytöjä. Ensimmäinen alue (löytökohta 1) sijaitsee Pyttylammen itärannalla, kohdassa, jossa korkeuskäyrät muodostavat kaksi Pyttylammelle, länteen työntyvää niemekettä. Näistä pohjoisemmalla havaittiin kaksi varsin selvää ja syvää, n. 10 m halkaisijaltaan olevaa asumuspainannetta sekä kolme mahdollista, heikommin erottuvaa painannetta. Alueella oli paljon tuulenskaatoja, joista löytöjä poimin kahden puun juurakosta. Kumpikaan näistä tuulenskaadoista ei ollut asumuspainanteissa,

mutta lähellä heikommin erottuvia kahta painannetta. Löytöinä saatiin tyypillistä kampakeramiikkaa, kvartssia, piitä ja palanutta luuta (KM 27963:1-6). Kyseinen alue erottuu ympäristöstään hieman korkeampana tasanteena, joka laajuudeltaan lienee n. 60 x 60 m. Tasanteen korkeus on n. 88 mmpy. Maaperä on tällä tasanteella hienoa hiekkää; lähdetäessä lammen rantaa etelään päin, se muuttuu soraisemmaksi ja lohkareisemmaksi. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että asuinpaikka jatkuisi sinne; lammen eteläpuolella olevan seuraavan soistuneen vanhan lammen eteläranta näytti varsin sopivalta asuinpaikaksi. Mitään ei kuitenkaan havaittu sopivien paljastumien puuttuessa.

Toisella alueella (löytökohta 3) on 6-7 asumuspainannetta pitkin n. 88 mmpy korkeudella kulkevan muinaisen rantatörmän terassin laitaa. Näiden summittainen sijainti selviää yleiskarttaluonnoksesta. Muodoltaan painanteet ovat pyöreän ja soikean välimaastosta, syvimpiä niistä ovat tiestä toiseksi ja kolmanneksi lähimpänä olevat. Erikoinen on viimeinen painanne, joka sijaitsee hieman ylempänä rinteessä kuin muut painanteet. Se näyttää rakennetun nousevaan rinteeseen, siten että sen alapuoli on pengerretty, jolloin ympärille on muodostunut rengasmaisen valli. Kauempana pohjoisessa, lähellä Vanhamaja-nimistä paikkaa on törmään tehty hiekkakuoppa, jonka reunoista ei löytöjä havaittu, mutta jonka vieressä näytti olevan painanne. Tämä vaikutti kuitenkin joltakin muulta kuin asumuspainanteelta. Se sijaitsi 90 mmpy korkeuskäyrän yläpuolella. Painanteen luonne tulisi kuitenkin varmistaa.

Jälkimmäiseen alueeseen liittyy Pyttylammen pohjoisrannalle tien varteen tehdyn hiekkakuopan reunoista poimitut löydöt. Hiekkakuoppa on leveydeltään n. 30 x 20 m ja syvyydeltään n. 3 m. Se on ilmeisen uusi ja jatkuvassa käytössä, koska traktorin jäljet kuopan pohjalla olivat aivan tuoreita. Se sijaitsee kohdassa, jossa tieltä erkaneet etelään päin metsäautotie pitkin Pyttylammen länsirantaa. Hiekkakuoppa osoittaa maaperän myös täällä olevan hienoa hiekkää; leikkaus oli varsinkin kuopan länsi- ja pohjoislaidalla väriltään varsin ruskeanpunainen, kulttuurin värjäämä. Myös suurin osa löydöistä (KM 27963:8-12) asbestikeramiikkaa, hioinlaan kappale, kvartssia, palanutta luuta) tuli näistä, värikkäämmistä kohdista. Vain yksi pala keramiikkaa löytyi hiekkakuopan itäpäästä, läheltä tien leikkausta.

Kvartsi-iskoksia löytyi lisäksi Pyttylammen pohjoisrannalta, ehkä n. 86 mmpy korkeudella. Sätöksen tieltä tulevan Pasilanniemen johtavan tien leikkaukset ovat varsin syvään uuretut, joten maa on täällä paljastunut. Tämän tien pohjoisleikkauksesta löydettiin kaksi kvartsi-iskosta (KM 27963:7) n. 20 m Pasilanniemen tien haarasta länteen. Kvartsi-iskoksia (KM 27963:7) löydettiin myös metsäautotien pinnasta, n. 87 mmpy, asumuspainanteiden välimaastosta.

Kaikkiaan Pyttylammen asuinpaikka muodostaa jälleen yhden osan Sätöksen asuinpaikkakompleksista, johon kuuluvat itse nimikkoasuinpaikan lisäksi Isäntälänkankaan reunoja kiertävät asuinpaikat ja Pyttylammen kanssa samana päivänä löytynyt Iso-Juurikan asuinpaikka. Pyttylammen asuinpaikka ei ole pinta-alaltaan niin laaja kuin Sätöksen ja Laavussuon asuinpaikat, mutta asumuspainanteita näyttäisi alustavasti olevan siellä suunnitelleen saman verran kuin em. paikoissa. Kymmenkunta painannetta on suuri määrä verrattuna muihin Pohjois-Karjalan kivikautisiin asuinpaikkoihin. Vastaavia on em. Outokummun paikkojen lisäksi vain muutamia, esim. Kiteen Hiekanpää ja Rääkkylän Pörrinmökki. Mikkelin läänin alueelta tunnetaan useitakin vastaavanlaajuisia asuinpaikkoja.

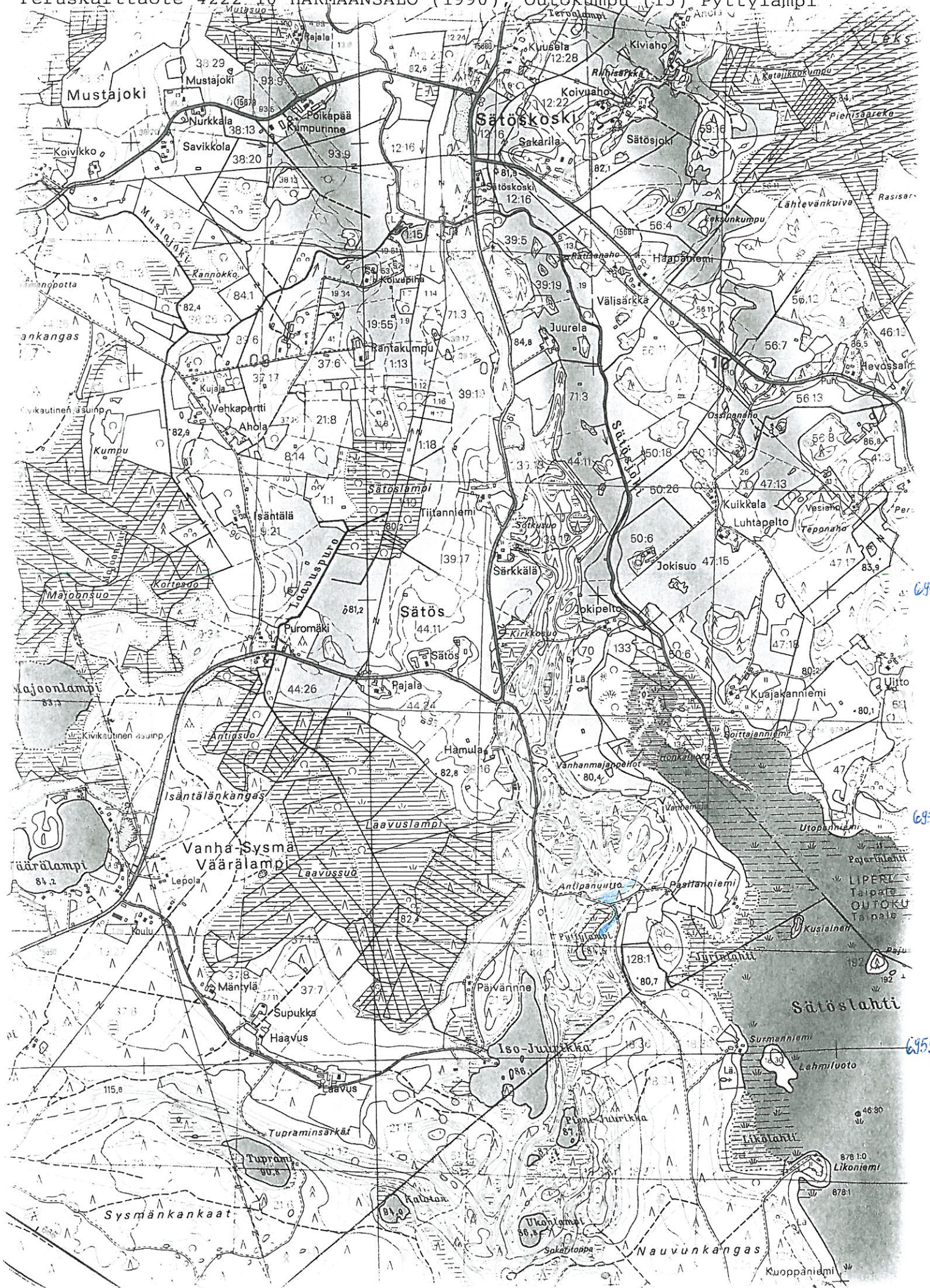
Pyttylammen asuinpaikan maasto on varsin ehjää. Sitä on tuhonnut jonkin verran Pasilanniemen johtava tie, mutta lähemmin kuitenkin hiekkakuoppa. Asuinpaikka-alue kuuluu ilman muuta luokkaan 1 ja hiekkakuopan jatkuvan käytön vuoksi rauhoitus olisi syytä ilmoittaa heti maanomistajalle ja hiekkakuoppa panna toimenpidekieltoon. Koko Pyttylammen pohjois- ja itäranta tulisi rauhoittaa, koska todennäköisyys löytää lisää asuinpaikka-aktiviteettia täältä on suuri. Hiekkakuopan reunat tulisi tutkia kaivaustutkimuksin mahdollisimman pian, koska reunat ovat helposti sortuvia korkeutensa vuoksi.

Liitteet: peruskarttaote 1:20000
yleiskarttaluonnos 1:5000

Helsinki 19.10.1993

Petro Pesonen, HuK

454

455

456

457

OUTOKUMPU [15] PYTTYLAMPI

Yleiskarttaluonnos, n. 1:5000

Piirt. Petro Pesonen 1993

- x1 löytökohta
- asumpainanne
- ☉ hiekkakuoppa

200 m

